

Kmenový měsíčník

červenec
srpen

/07

NAZAS

co je to
woodcraft

lakros

orientace

látkové legíny

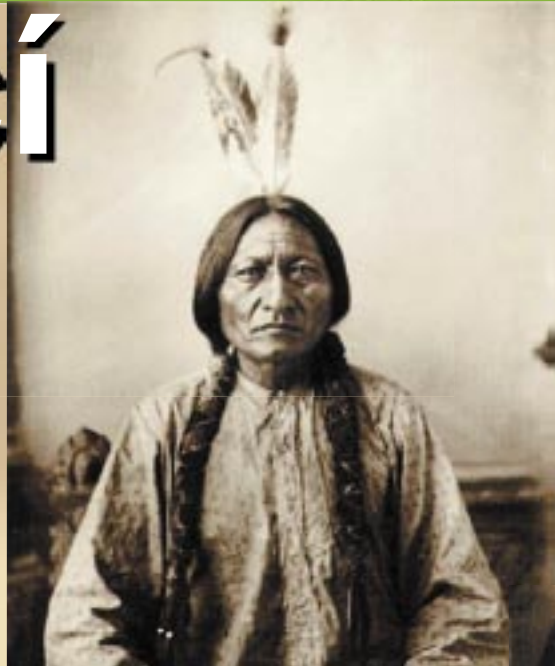
velcí indiáni

Sedící býk

Sedící býk, anglicky Sitting Bull, lakotsky Thátháŋka Íyotake (březen 1831, Grand River – 15. prosince 1890, Standing Rock), byl významný náčelník indiánského kmene Súů (pocházel z lakotského podkmene Hunkpapů).

Sedící býk se narodil v rodině náčelníka stejného jména, které v lakotštině zní Thátháŋka Íyotake. Byl vychován otcem a svými strýci v obratného lovce a bojovníka, již ve věku deseti let složil svého prvního bizona. Postupně prokázal své schopnosti ve všech čtyřech vlastnostech, které Lakotové považovali za nejdůležitější: statečnosti, štědrosti, moudrosti a síle.

Sedící býk se ve své době řadil mezi nejvýznamnější indiány. 25. června 1876 vedl kmeny Súů ve slavné bitvě u Little Bighornu, kde byla zcela poražena 7. kavalerie plukovníka Custer. Do bitvy Sedící býk shromáždil asi 7 indiánských kmenů, asi 3000 mužů a k tomu jejich rodiny. Že se stal válečným náčelníkem všech kmenů, vůbec nebylo běžné, protože každý kmen měl své vůdce a ti pro něj byli nejvyšší autoritou. Tito muži však Sedícího býka zvolili a podřídili se mu v dobách bojů proti vládě.

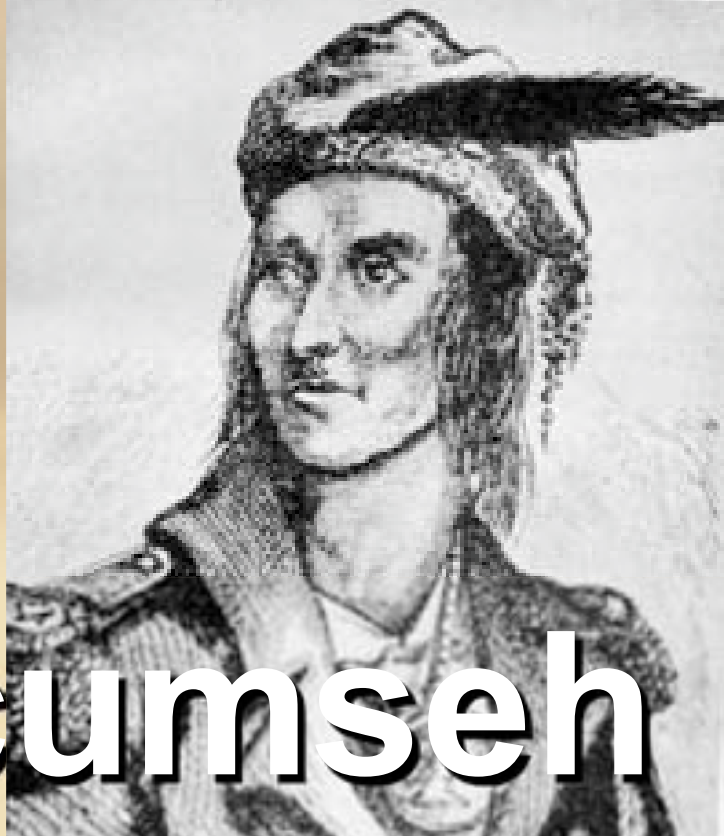

Jedna bitva však nevyhrává válku a Sedící býk na několik let našel azyl v Kanadě (1877-1881), kde se k indiánům vládla chovála podstatně lépe. Přesto se Sedící býk vrátil do USA. Jeho skupina byla poslední, která zbyla, a i ona se smířila s rezervací. Týpí vyměnil za srub a žil v rezervaci. Nějakou dobu jezdil s cirkusem Williama Codyho a „show business“ se mu celkem líbil. Lidé mu platili za podpis. Nezapomněl však na jednu ze čtyř základních vlastností – štědrost, a tak většinu toho, co vydělal, rozdál.

Při jedné návštěvě v rezervaci agent James McLaughlin vydal příkaz indiánské policii k jeho zatčení. Při zatýkání nastal ve vesnici zmatek, při němž byl Sedící býk zastřelen vlastními lidmi, kteří ho přišli zatknout.

*Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda*

Tecumseh, resp. Tecumtha, Tekamthi (1768 – 5. říjen 1813) byl náčelník indiánského kmene Šóniů (Shawnee).

Tecumseh

Vytvořil unii indiánských kmenů, s níž se postavil na úspěšný odpor bílým osadníkům pronikajícím na západ (tzv. Tecumsehova válka). Na čas se mu podařilo expanzi bílých osadníků zcela zastavit a porazit jejich milici a menší vojenské jednotky v sérii bitev, nicméně americká armáda nakonec během jeho nepřítomnosti napadla jeho hlavní síly u Tippecanoe a jeho bratr „prorok“ Tenskwatawa dokázal během několika hodin zničit dílo, které Tecumseh budoval desetiletí, když nechal své muže vykrváčet při opakovaných frontálních útocích na nepřítele. Tecumseh byl poté nucen válku omezit, ale

brzy obnovil boje jakožto spojenec Angličanů v Anglo-americké válce. Bojoval po boku britského generála Isaaca Brocka, s nímž v roce 1812 dobyl Detroit. Britové mu propůjčili hodnost generála britské armády. Padl v bitvě na řece Thames 5. října 1813. Po jeho smrti se zbytky jeho indiánské koalice rozpadly.

*Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda*

Wash-a-kie

Wash-a-kie (též Washakie, původním jménem Pinaquana; 1798/1804 - 20./21. února 1900) byl indiánský válečník a náčelník Šošonů. Je řazen mezi nejuznávanější indiánské náčelníky své doby.

Wash-a-kie vedl šošonské bojovníky ve vítězných tažených proti Černonožcům a Vraním indiánům a jeho válečnické a řečnické umění mu vyneslo pozici nepochybnitelného vůdce Šošonů, jejichž roztržité skupinky sjednotil pod svým vedením (okolo 1843). V této pozici dospěl k závěru, že je beznadějně vzdorovat invazi bělochů do hloubi indiánských území a začal uzavírat spojení s bílými kolonisty a vojáky, kteří mu za prokázané služby poskytovali podporu, kterou potřeboval ve svém zápase s mnohem většími kmeny Černonožců, Čejenů a Siouxů, které se za svého přesunu na západ (dál od bílých) snažily usadit na jeho území.

Byl velmi vzdělaný (na tehdejšího indiána), bez potíží se domluvil několika indiánskými jazyky a mimo to anglicky a francouzsky. Několikrát navštívil velká města bílých, což ho utvrdilo v jeho přesvědčení, že ozbrojený odpor proti jejich expansi nemá naději na úspěch.

Jako náčelník uzavřel řadu smluv s bělochy ohledně územních nároků svého kmene a i když byly porušeny, neváhal reagovat smírně a uzavřít nové, byť byly mnohem horší. Jeho politika tak zajistila malému kmeni Šošonů relativně velké

území okolo Wind River (Větrné řeky) ve Wyomingu, aniž by vedl zničující válku s bělochy (kmen na něm setrvává dodnes, byť se oblast oproti původní dohodě zmenšila zhruba na 1/6), a zajistila jeho kmeni přísun strojů a dobytka a založení škol.

Jako věrný spojenec vlády byl veden jakožto regulérní záložník americké armády a po své smrti byl pohřben s plnými vojenskými poctami. Washakie County ve Wyomingu je pojmenován na jeho počest.

*Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda*

Leslie Marmon Silko

*Leslie Marmon Silko (rodným jménem Leslie Marmon, * 5. března 1948 v Albuquerque v Novém Mexiku) je indiánská spisovatelka pocházející z kmeny Laguna Pueblo. Silko je jednou z klíčových postav druhé vlny hnutí, které Kenneth Lincoln nazval Indiánská renesance. V roce 1981 obdržela MacArthur "Genius" Grant.*

Životopis

Leslie Silko je z jedné čtvrtiny indiánka z Laguna Pueblo (kde se mluví jazykem keres), její ostatní předkové byli Evroptští a Mexičtí Američané. Její otec, Lee Marmon, je význačný fotograf. Vyrostla na okraji pueblo společnosti, a to jak doslova, dům její rodiny stál na okraji rezervace, tak i obrazně, nemohla se účastnit různých rituálů, nebo vstoupit do mnohých spolků pueblo. Znalost tradičních příběhů obyvatel Laguny tak získala díky své babičce a tetám. V důsledku toho se vždy silně ztotožňovala se svým indiánským původem. V rozhovoru s Alanem Veliem řekla: „Mí předci jsou různého původu, ale to, co znám já, je Laguna.“

Vzdělání získala v katolické škole v Albuquerque, v roce 1969 zakončila své studium na Univerzitě Nové Mexiko titulem BA (bakalář filozofie).

V roce 1966 se provdala za Richarda C. Chapmana a s ním pak měla syna Roberta Chapmana. Jejich manželství ale skončilo v roce 1969. Rozvodem v roce 1971 skončilo také její následné manželství s Johnem Silkem.

Počáteční tvorba

Novela, kterou Silko napsala ještě během studií, *The Man To Sand Rain Clouds*, byla krátce po svém vydání hodnocena kladně, autorka za ní obdržela National Endowment For the Humanities Discovery Grant (grant Národní nadace pro humanitní vědy). Tato novela je ještě dnes často zařazována do antologií. V období mezi lety 1968 a 1974 Silko napsala a publikovala další novely a mnoho básní, většina z nich byla později vydána v knize *Laguna Woman*.

Obřad

Román *Obřad (Ceremony)* byl poprvé vydán v roce 1997. Již počáteční recenze byly nadšené a dodnes je těžké nalézt kritiku, která by nebyla pozitivní. Stále zůstává indiánským románem, který se nejčastěji objevuje na sylabech vysokých škol, a o kterém byla napsána kritická hodnocení v rozsahu jedné knihy.

Román vypráví příběh Taya, veterána smíšeného původu, který se vrací z druhé světové války, kde bojoval s Japonci. Po návratu do chudobou postižené rezervace v Laguně se Taya zotavuje z poválečného

šoku. Pronásledují ho ale vzpomínky na bratrance, který ve válce zahynul. Záchranu zpočátku nalézá v alkoholu. Postupně, za pomoci šamana (smíšeného původu), začíná více chápat svět a své postavení v něm.

Obřad byl označen jako beletrie grálu - hrdina v ní překonává řadu překážek, aby dosáhl vytyčený cíl. Kniha je protkaná tradičními příběhy (několik starých příběhů je například v knize převyprávěno), což jen podtrhuje autorčiny schopnosti. Paula Gunn Allen, autorka básní pocházející také z Puebla, ale právě kvůli tomu knihu kritizovala. Řekla, že Silko prozradila tajemství kmene, na což neměla právo.

V Americe plné Vietnamem zasažených veteránů zaručilo poselství této knihy o uzdravování a smíření ras a lidí okamžitý i dlouhodobý úspěch. Kritik Alan Velie zařadil Silko spolu s N. Scottem Momadayem, Geraldem Vizenorem a Jamesem Welchem mezi své Čtyři indiánské literární mistry a to hlavně na základě působivosti této knihy.

Ostatní díla

Silko vydala další román až za více než deset let. V roce 1981 uvedla na trh sbírku propojených básní a novel *Story Teller* a v roce 1986 publikovala svazek své korespondence s přítelem Jamesem Wrightem [[*Delicacy and Strength of Lace*].

Nebeletristická tvorba

Silko již dlouho komentuje záležitosti týkající se indiánů. Své komentáře, které se také zabírají indiánskými záležitostmi a literaturou, publikovala v mnohých ne-

beletristických článcích. Dvě její nejznámější eseje jsou otevřenými útoky na její kolegy spisovatele. V *An Old-Fashioned Indian Attack in Two Parts* (Staromódní indiánský útok ve dvou částech), poprvé vydané ve sbírce Gearyho Hobsona *The Remembered Earth* (Zapamatovaná Země) (1978), Silko obvinila Garyho Snydera, že profituje na indiánské kultuře, zvláště ve své sbírce *Turtle Island*, jejíž jméno a téma bylo převzato z mytologie Puebla. V roce 1986, v recenzi románu *The Beet Queen* spisovatele Louise Erdicha (Anishinaabe) s názvem *Here's an Odd Artifact for the Fairy-Tale Shelf* Silko tvrdí, že autor zavrhl téma usilování indiánů o nezávislost, aby mohl psát postmoderní beletrii.

Díla

- *Garden in the Dunes* (1999)
- *Love poem and Slim Man Canyon* (1996)
- *Yellow Woman and a Beauty of the Spirit: Essays on Native American Life Today* (1996)
- *Rain* (1996)
- *Sacred Water: Narratives and Pictures* (1993)
- *Yellow Woman* (1993)
- *Almanac of the Dead* (1991)
- *Delicacy And Strength of Lace Letters* (1986)
- *Storyteller* (1981)
- *Western Stories* (1980)
- *Obřad* (1997) (*Ceremony*, 1977)
- *Laguna Women: Poems* (1974)

Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda

Woodcraft

Woodcraft - slovo pochází z angličtiny a ve volném překladu znamená „zálesáckou dovednost“. Ačkoliv v angličtině je pod woodcraft zahrnována i jakákoliv umělecká práce se dřevem, v češtině má toto slovo pouze jediný specifický význam - je označením pro vlastní ideovou podstatu hnutí, které inicioval ilustrátor a spisovatel Ernest Thompson Seton.

Zažitým českým ekvivalentem je výraz Lesní moudrost (někdy také Moudrost lesa (M. Seifert), počestěný výraz Vudkraft užívaný po 2. světové válce se neujal). Polským ekvivalentem je výraz Puszczaństwo (má své kořeny ve slově „puszcza“ - česky znamená totéž co divočina ve smyslu krajinném)

Východiskem byla Setonova filozofická a etická koncepce, založená na předpokladu, že se člověk rodí jako čistá, nezkažená bytost, která se může výchovou, akceptující přirozené pudy, pod zušlechťujícím vlivem volné přírody přiblížit ideálnímu jedinci. Takovým jedincem byl pro Seto-

na např. Tecumseh.

Za nezbytnou součást výchovy považoval fyzickou práci, spojenou s řemeslným fortem, nejlépe v lese. (Odtud tedy „woodcraft“). Základní pravidla této výchovy shrnul do tzv. Velkého zákona, a jako programovou část pro vznik woodcrafterských organizací (kmenů) určil 9 hlavních zásad.

Symbolické prvky woodcraftu, které převzal od původních obyvatel amerického kontinentu, spojené s obřady, pravděpodobně na počátku měly uspokojit touhu mladých stoupenců hnutí po romantice a přitáhnout k woodcrafterskému výchovnému programu, nicméně v průběhu let Seton neodolal pokušení a uvažoval i o založení tzv. Rudé lóže (jeho snahy o vytvoření woodcrafterské elity vedl v rámci BSA k vzniku tzv. Orlich skautů).

*Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda*

Lakros

Irokézská tradice

Hra lakros vznikla kdysi v hluboké historii Severní Ameriky a hrály ji indiánské kmeny od oblasti Velkých jezer až po Atlantik. Irokézy nazývaný Bagataway (nebo oneidsky též ga-lahs) dostal své pojmenování roku 1636, kdy jezuitský misionář viděl hrát Hurony a tvar holí mu připoměl biskupskou hůl - "la crosse". Tento "Malý

bratr války", jak ji také někdy indiáni nazývaly, byl dosti násilnou, tvrdou a divokou hrou, ve které bylo prakticky dovoleno vše. Mnoho her se hrálo pro urovnání územních sporů, nebo rodiných či klanových záští. Hru hrála i stovka hráčů v jednom družstvu. Branky byly vzdáleny až jednu míli (branky měly podobu silného kmene). Hrálo se bez postranních čar ve všech směrech, a šlo-li o nějaké hrou dů-

ležité rozhodnutí, hrálo se i několik dní. Lakros byl zkrocen pravidly bílého muže až začátkem 60. let minulého století.

Tato hra vyžaduje ohromnou zručnost pro chytání, přenášení, a házení míče za použití speciální lakrosové hole s ohnutým koncem vypleteným řemínkem. Rychlost, vytrvalost a síla byly stejně důležité.

Oneidové a další irokézové vášnivě milovali hru jako zábavu i jako udržování kondice, ale lakros byl také náboženskou oslavou. Oneidský příběh stvoření například popisuje svět duchů, který předcházel naší zemi a visel nad ní. Obyvatelé této nebeské země neznali choroby a smrt. Znají jen štěstí -- možná, protože se těší z lakrosu.

Starý příběh, který vypráví o počátku irokézské konfederace uvádí, že mladí válečníci hrají lakros pro Hayewat-chu! (Hiawathu), jednoho ze zakladatelů ligy, utěšují jej po ztrátě jeho dětí.

Lakros je prosbou ke Stvořiteli, ale je také obřadem zasvěceným hromům, sedmi starším oslavencům (dědečkům), kteří se pohybují napříč oblohou ze západu na východ čistíce zemi větry a deště. V některých irokézských společenstvích, je lakros předepisovaný (skrz sen nebo vykladače) jako léčebný rituál.

Historické popisy oneidského lakrosu

Joseph Bloomfield, 1776

Dva veliké zápasy byly hrány mezi Oneidy a Tuscarory...Vždy byly vsazeny ozdoby v hodnotě kolem sta dolarů, které byly získány Tuscarory. Sázené ozdoby v těchto hrách byly zpravidla vzaty ženám, které velkoryse daly nějaké své peníze, stříbro, korálkové náhrdelníky, náušnice, šperky a brože. Jiní dali náhrdelníky, pásky ,atd. a všechny druhy indiánských ozdob. Jsou ve své hře pozoruhodně potiví. Při této příležitosti nejsou k vidění podvādění, ani žádné křivdy.

hou tyčí z obyčejného prutu...Dva vůdci soupeřících stran při zahájení zvednou pálky proti sobě ve svislé poloze a udržují míč po několik okamžiků mezi nimi. Na daný signál, vznikne prudký zápas, maximálním úsilím, vši svojí silou překonává tlak pálky svého oponenta a hodí svou levou rukou míč směrem k brance. Svalová síla nebo vyšší obratnost brzy zvítězila nad druhou stranou, a míč rychle prolétl vzduchem rychlostí šípů. Celá skupina byla okamžitě za pokřikování a řevu na vrcholu své rychlosti. To byla podívaná a neméně obdivuhodná byla dobrá nálada udržovaná během velmi krutého zápasu ve kterém soupeři často, ač neúmyslně dostávali i rozdávali rány s velkou silou a tvrdostí... ohromná hbitost mladíků a překvapující pružnost jejich pohybů potěšuje oko diváka.

Paolo Andreani, 1790

Během měsíců sklizně tento národ [Oneidové] nechodí lovit kromě případů nějaké mimořádné nutnosti; obvykle se během této doby téměř denně baví hrou, která spočívá v házení míčem. Každý hráč je vybaven druhem rakety čtyři stopy a šest palců dlouhým, který je na konci ohnutý a vypletený, slouží k házení míče. Muž, který uspěje v chytání s tímto nástrojem běží, zatímco ostatní mu brání... Tato hra vyžaduje hbitost doprovázenou zručností.

Alfred Cope, 1849

Hráči se uspořádali do dvou řad čelem k sobě s mezerou asi čtyři stopy. Každý mladík byl vybaven pálkou, nebo dlou-

Lakros je zpátky!

Vrchol Oneidské národní kulturní obrody, tato prastará tradice byla navracena do každodenních životů Oneidů po dlouhých desetiletích chudoby a beznaděje. Dnes mužský tým Silverhawks, soupeří znovu proti ostatním Haudenosaunee týmům v Irokézské lakrosové asociaci.

Oneidský národ také sponzoruje hodiiny výroby lakrosek vyučované Russellem Georgem. Oneidové jsou opět zaneprázdněni výrobou svých lakrosových holí. více o současném lakrosu u Irokézů se dozvíte na stránce Irokézského národního týmu - www.iroquoisnationals.com

*Z Wikipedie, otevřené encyklopedie
Martin Svoboda*

Jak starý kojot stvořil svět

Vraní indiáni

Nikdo neví, jak vznikla voda ani odkud přišel Starý kojot.

Ale on byl a žil. „Je mi tu samotnému smutno. Kdybych si

tak měl s kým popovídat. Je tu jen voda a nic víc,” říkal si.

Procházel se a spatřil další živáčky - dva kačery s červenýma očima.

„Bratříčci,” zavolal na ně, „co myslíte, je tady na světě něco jiného než voda?“

„Inu,” odpověděli kačeři, „naše srdce nám říkají, že něco je hluboko pod vodou.”

„Dobře, bratříčci, potopte se a zjistěte, jestli tam něco je.”

Jeden kačer se potopil. Byl pod vodou hodně dlouho.

„To je smutné,” řekl Starý kojot, „náš bratříček se utopil.”

„Ani náhodou,” namítnul druhý kačer, „my pod vodou vydržíme dlouho. Jen počkej.”

Konečně první kačer vyplaval na hladinu. „Naše srdce měla pravdu,” řekl. „Něco tam dole je, protože jsem do toho narazil hlavou.”

„Dobře, bratříčku, přines to nahoru, ať je to cokoli.” Kačer se potopil znovu. Po delší době vyplaval a držel něco v zobáku.

„Co to může být,” podivil se Starý kojot, když věc držel v ruce. „To je kořen,” prohlásil nakonec. „Bratříčku, potop se ještě jednou, a jestli najdeš něco měkké-

ho, přines to nahoru.

Kde jsou kořeny, musí být i země.“ Kačer se potopil potřetí a tentokrát vyplaval nahoru s kouskem rozměklé země.

Když ji Starý kojot prozkoumal, řekl: „Bratříčku, to jsou věci, které jsem potřeboval. Udělám z nich něco velkého. Bude to všude kolem. Tahle hrstka bláta bude naším domovem.“ Starý kojot foukl a hrudka začala růst a zaplňovat všechno kolem.

„To je krása, bratře,” radovali se kačeři. Starý kojot vzal kořinek a zasadil ho do měkkého bahna.

Rostliny začaly růst. Stvořil tak trávu, květiny, stromy a všechny ostatní plodiny.

„Líbí se vám to?“ zeptal se. „Bratře,“ odpověděli kačeři, „je to opravdu moc pěkné, jenom trochu rovné.“

Proč některá místa neprohloubíš a neuděláš kopce a hory?“ „Máte pravdu, bratříčci. Udělám, jak říkáte.“

A hned také udělám nějaké řeky, rybníky a prameny, abychom se všude, kam půjdeme, mohli napít chladné a čerstvé vody.“

„Znamenitě!“ chválili kačeři, když bylo všechno hotové. „Jsi moc chytrý!“

„Tak, a myslíte, že ještě něco chybí, bratříčci? Co říkají vaše srdce?“ „Všechno je tak nádherné, bratře, že už nic chybět nemůže.“

„Společníci nám chybějí,“ řekl na to Starý kojot. „Jsme sami, a to je nuda.“ Vzal hrsku bláta a udělal z ní lidi.

Nikdo si neumí představit, jak to provedl. Lidé se procházeli a Starý kojot je spokojeně pozoroval. Ale kačeři šťastní nebyli.

„Bratře, udělal sis společníky pro sebe, ale ne pro nás,“ stěžovali si. Máte pravdu,

zapomněl jsem.“

A hned stvořil všechny druhy kachen. „Tady je máte, bratříčci, a teď i vy můžete být šťastní.“ Za chvíli Starý kojot zpozoroval: „Něco není v pořádku.“

„Ale je. My už se nenudíme. Co se ti nelíbí?“ „Copak to nevidíte? Všichni lidé jsou muži a všechny kachny vlastně kačeři. Jak mohou být šťastní?“

Jak se můžou rozmnožovat?“ A hned stvořil ženy. A kachny. A přišla radost, spokojenost a potomstvo.

Starý kojot se procházel po zemi, kterou stvořil, a náhle potkal kojota jménem Cirape. „To je milé překvapení, bratříčku! Kde ses tu vzal?“

„Já nevím, bratře, prostě jsem. To je všechno. Jsem tady. Říkám si Cirape. A jak se jmenuješ ty?“

„Říkají mi Starý kojot.“ Rozmáchl se rukou: „Všechno, co vidíš kolem sebe, jsem udělal já.“ „To jsi udělal pěkně, ale měla by tu být i jiná zvířata než kachny.“

„Ano, máš pravdu. Pojď, něco vymyslíme. Začnu jmenovat zvířata. Jakmile vyslovím jméno, bude zvíře stvořeno.“

Starý kojot jmenoval bizona, jelena, losa, antilopu a medvěda. A všechna zvířata rázem byla. Po čase se medvěd zeptal Starého kojota: „Proč jsi mě stvořil?“

Nemám co dělat. Všichni se nudíme.“ „Stvořil jsem vám protějšky. To by mělo každého dostatečně zaměstnat.“

„To ano, bratře, ale taky se to nedá dělat pořád.“

„Máš pravdu, něco vymyslím. Stvořím zvláštního ptáka.” Z medvědího drápu udělal křídla, z housenčích štětín nohy, z bizoní šlachy zobák a z listů ocas.

Všechno dal dohromady a stvořil přerijní slípku, kterou hned poučoval: „Je mnoho krásných ptáků, tobě jsem však dal místo krásy zvláštní poslání.

Každé svítání budeš s vycházejícím sluncem tančit. Budeš poskakovat a vykračovat si se skloněnou hlavou, třást zvednutým ocasem a křídla budeš mít roztažená.”

A slípka tančila. Ostatní zvířata se na ni dívala a později začala tančit také. Už měla zábavu. Ale medvěd byl stále nespokojený.

„Dal jsem ti na slípku svůj dráp,” připomínal Starému kojotovi. „Proč nemám svůj vlastní tanec? Nechci tancovat jako ona.”

„Dobrá, brachu, dostaneš svůj vlastní tanec. Podívej, tak a tak, takhle a takhle, to je tvůj tanec.” „Ale Starý kojote,” dál si stěžoval medvěd, „jak můžu tancovat, když ještě něco chybí.”

„Jak by mohlo? Udělal jsem všechno.”

„K tanci by mělo něco hrát.”

„Ano, to by mělo.” A Starý kojot hned stvořil tetěva a dal mu píseň. Pak stvořil buben, jak - to nikdo neví, a tetěvívek zpíval a bubnoval a všichni tancovali.

„Proč by ty bezvýznamné slípky měly tancovat?” rozhořčoval se medvěd. „Proč by měla tančit i malá a bezvýznamná zvířata? Jenom já sám bych měl mít výsadu tančit.”

„Všichni jsou šťastní. Třešně jsou zralé, slunce svítí a každý má chuť tancovat. Proč ty bys měl být jediný?”

„Jsem velký a důležitý. Proto bych měl tančit jenom já.”

„Slyšíte to! Buď slušný k tomu, kdo tě stvořil.”

„Tys mě nestvořil. Stvořil jsem se sám.”

„Drzoune!” vykřikl Starý kojot. „Zastrašuješ zvířátka svými drápy. Nehodíš se mezi nás. Budeš žít sám ve svém doupení a jíst shnilotiny.

Zimu prospíš, protože čím méně tě uvidíme, tím lépe.” A tak se stalo.

Starý kojot a Cirape se jednoho dne procházeli a povídali si. „Na něco jsi zapomněl,” řekl Cirape Starému kojotovi.

„Jak já bych mohl na něco zapomenout? “

„Na lidi, které jsi stvořil. Žijí v chudě. Potřebovali by nástroje, týpí na bydlení, oheň na vaření a na zahřátí.”

„Máš pravdu. Že jsem na to hned nepřišel!” A bez meškání zapálil bleskem oheň a lidé se radovali.

„Teď je to všechno. Co myslíš?”

„Kdepak. Lidi ještě potřebují luky, šípy, oštěpy, aby se jim lépe lovilo. Často hladovějí.”

„Dobře. Dám jim zbraně.”

„Dej, bratře, ale jenom lidem, zvířatům ne.”

„Proč by zvířata neměla mít luky a šípy?”

„Copak to nevidíš? Zvířata jsou rychlá, mají velké tesáky, drápy a rohy. Lidé jsou pomalí, zuby a nehty mají slabé.

Jak by přežili, když by i zvířata měla zbraně.”

„Ty myslíš na všechno, bratříčku.” A hned lidem rozdál luky a oštěpy a zeptal se: „Teď už jsi spokojený?”

„Vůbec ne. Všichni hovoří stejným jazykem, a jak můžeš bojovat proti někomu, kdo mluví stejně jako ty? Chybí nepřátelství a válka.”

„K čemu jsou války dobré?”

„Můj ctěný bratře, ty někdy vůbec nepřemýšlíš. Válka je dobrá věc. Představ si, že jsi mladý bojovník.

Natřeš se barvou, oblečeš si pěknou válečnou košili. Vyrazíš. Zpíváš bojové písně, získáváš pocty.

Prohlížíš si pěkné mladé dívky i mladé ženy, které nemají tak statečné muže, a všechny se za tebou otáčejí.

Vydáváš se na válečnou stezku. Kradeš nepřátelům koně, ženy i dívky. Přičítáš si odvážné činy. Jsi bohatý.

Rozdáváš dary. Oslavují tě v písních. Máš štěstí v lásce. A časem se staneš náčelníkem.”

„Teď jsi ovšem uhodil hřebík na hlavíčku, Cirape.” Starý kojot rozdělil lidi do kmenů a přidělil jim různé jazyky.

A lidé válčili, kradli koně, počítali své odvážné činy a zpívali oslavné písně.

Po dlouhé době se Starý kojot a Cirape opět scházeli.

„Jsi moc chytrý, bratříčku, ale jsou věci, kterým nerozumíš.

Něco ti řeknu: je moc příjemné oženit se s mladou ženou a mít ji jen pro sebe. Kolik ti to dá potěšení !”

„Přesně tak, bratře.”

„Ale když už jsi s ní několik let, ztrácíš zájem. Toužíš po něčem novém. A tak ukradneš ženu někomu jinému.

Už se ti stalo, v tomhle vzájemném kradení žen, že ti nějaký válečník vzal tu tvou? “

„Jo, jo, bratře, jeden takový mi sebral

mou kyprou a půvabnou ženu. Bylo by lepší, kdyby to udělal nepřítel.

Snášel bych to lépe, kdyby byla daleko a já je nemusel vídat spolu.”

„A kdyby se chtěla, bratříčku, vrátit, přijal bys ji ?”

„Cože, vzít ji zpátky? Nikdy! Mám čest a úctu sám k sobě. Jak bych takovou věc mohl udělat?”

„Jsi hloupý, Cirape. Nevíš nic. Mou ženu unesli třikrát a já jsem ji třikrát vzal zpátky.

Teď, když řeknu “přijď”, přijde, když řeknu “běž”, jde.

Kdykoli jí řeknu, aby něco udělala, má na paměti, že tu nějakou dobu nebyla. Nikdy jí to nemusím připomínat.

Je horlivá a splní každé moje přání.

A jak je vášnivá pod příkrývkou, naučila se nové věci. Je to nejlepší žena a s ní nejlepší milování.”

„To si myslíš ty, ale lidem jsi k smíchu. Po straně tě sledují a za zády se ti smějí, že jsi vzal, co jiný odhodil.”

„Ale bratříčku, co je mi po tom, že se mi za zády smějí, když máme pod naši bizoni příkrývkou své vlastní radosti.

Řeknu ti, proč mě těší mít jednou či dvakrát ukradenou ženu. Kradl by snad někdo ženu starou a ošklivou ?”

A tak si podle rozumné rady Starého kojota Indiáni kmene Vran od té doby vzájemně kradou ženy a opět si je berou zpátky.

Čerpáno z knížky: *Muž, který šel za sluncem*
Marie Nedvědová - Mája

ORIENTACE

Slovo orientace pochází z latinského slova ORIES, což značí východ. V dávných dobách východ představoval důležitou světovou stranu, kde vycházelo slunce — zdroj světla a tepla na zemi, Už v samotném slově je naznačena t další část jeho významu, tj. označení směru vzhledem k jedné ze světových stran.

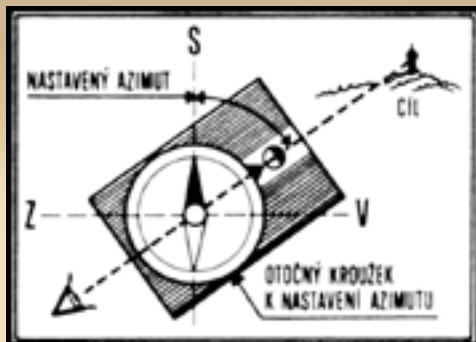
Orientace v terénu znamená určit světové strany a vlastní stanoviště vzhledem k okolním předmětům. Konečným výsledkem je volba žádoucího směru, což se prakticky provádí zaměřením úhlu v terénu (azimut) Směr určujeme:

1. Vzhledem k světovým stranám (většinou podle Severu).

2. Vzhledem k předmětu (orientačního bodu), viditelnému z vlastního stanoviště v terénu.

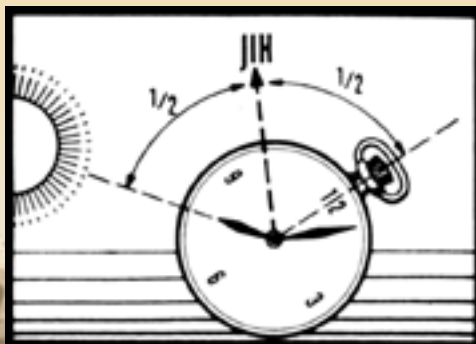
Světové strany v terénu určujeme: 1. podle kompasu — busoly, 2. podle nebeských těles, 3. podle různých zvláštností terénních předmětů.

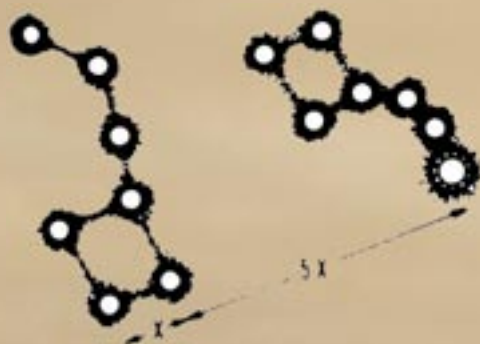
Především se každý musí naučit určovat světové strany podle busoly. Je nutno se naučit určovat směr na sever, Od kterého určit ostatní světové strany, Důležité je naučit se při pochodu určovat směr, to jest úhel pochodu (azimut) a umět jej určit na terénní předmět a postupovat podle daného azimutu (obr. 1).

Nemáme-li k dispozici busolu, můžeme se orientovat podle nebeských těles; ve dne podle Slunce, v noci podle Polárky a různých souhvězdí.

Nejrychlejší způsob určení světových stran je podle Slunce za použití hodinek (obr. 2).

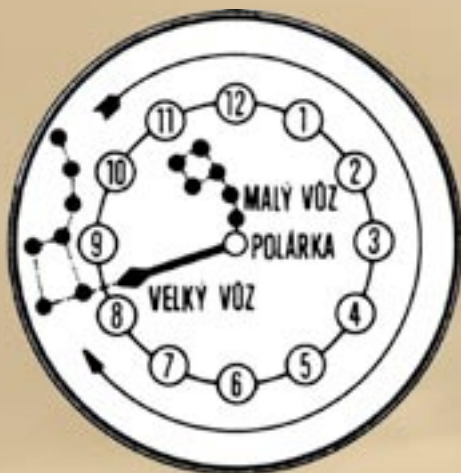

V noci je nejjednodušší způsob orientace podle Polárky, která ukazuje vždy na sever. Nalezneme ji podle souhvězdí Velkého vozu (obr. 3). Sever můžeme určit i podle některých souhvězdí (Kassiopea, Perseus nebo Drak) (obr. 4).

Velmi důležité pro orientaci je i určování času. Ve dne si můžeme vycvičit oko v určování času podle Slunce, víme-li, že Slunce je nejvýše ve 12 hodin (kdy nám ukazuje přesně na jih].

V noci můžeme rozeznat čas podle polohy Velkého vozu (obr.5).

Vedle určování světových stran podle nebeských těles, určujeme ještě podle různých terénních zvláštností a předmětů. Toto určování je však již jen přibližné. Jsou to tyto ukazatele:

1. Osamocené stromy a velké balvany bývají na severozápadní straně obrostlé lišejníky.
2. Kůra bříz a borovic je na severní straně hustší a tmavší.
3. Staré kostely mívají oltář na východní straně, vchod a věž na západě.
4. Letokruhy pařezů jsou na severozápadní straně hustší.
5. Hlavní průseky v lesích vedou obvykle od východu k západu; vedlejší kolmo na něj.
6. Česna úlů směřují k jihu.
7. Ovocné sady a vinice jsou vesměs na jižních svazích.

Cestou určitým směrem je nutno brát v úvahu polohu orientačního bodu, aby byla dodržena pochodová osa. Mezi světovými stranami, azimuty a orientačními body existuje úzká vzájemná souvislost. Pomocí Orientačních bodů snadněji udá-

váme cíle a lépe si zapamatujeme ráz krajiny. Orientační body musí být výrazné body v terénu, a to jak přirozené, tak umělé. Podotýkám, že orientačním bodem může být jakýkoliv rozeznatelný detail terénu. Nejlépe však Je, naučíme-li se používat několika terénních bodů najednou tak, abychom měli orientační bod vpředu, po boku a případně I vzadu. Při výběru a použití orientačních bodů nutno počítat s tím, že některé objekty mění svoje rysy, díváme-li se na ně z různých stran.

Všechny orientační body rozdělujeme clo tři základních skupin: liniové, bodové, plošné.

K liniovým orientačním bodům patří silnice, řeky, táhlá údolí horské hřebeny apod.

Bodovými orientačními bod jsou budo-
vy, stromy, vrcholy hor a křižovatky cest.

Plošnými orientačními body jsou lesní masivy, jezera, močály sídliště.

z časopisu Pionýrská stezka (1972)
Martin Svoboda

Látkové legíny

Legíny patřily v 19. století k základní výbavě každého indiána. Ve starší době se vyráběly především z jelenice, později se stále více objevovaly legíny vyrobené z vlněných látek, ze sukna a z dek. Látkové legíny se typologicky lišily na dva druhy. První typ používaly kmeny Vran, Černonožců, Assiniboinů a dalších kmenů severních plání a také kmeny náhorní plošiny (např. Propíchnuté nosy, Kutenai nebo Wišram), druhý typ používaly kmeny centrálních a jižních plání.

Látkové legíny se mezi indiány staly populární zejména poté, co se jakožto běžný obchodní artikl rozšířilo na americkém západě vlněné sukno a Hudson's Bay deky. Legíny z látky se staly alternativou k tradičnímu, koženému typu legín, jejichž typologické rozdělení, střih i vý-

robu jsem popsal v samostatném článku. Výhoda látkových legín oproti koženým spočívá především v tom, že hřejí, a to i když jsou mokré (známá to vlastnost vlněných látek) a neztvrdnou po namočení, jako jelenicové legíny, což indiáni přivítali především v zimních měsících.

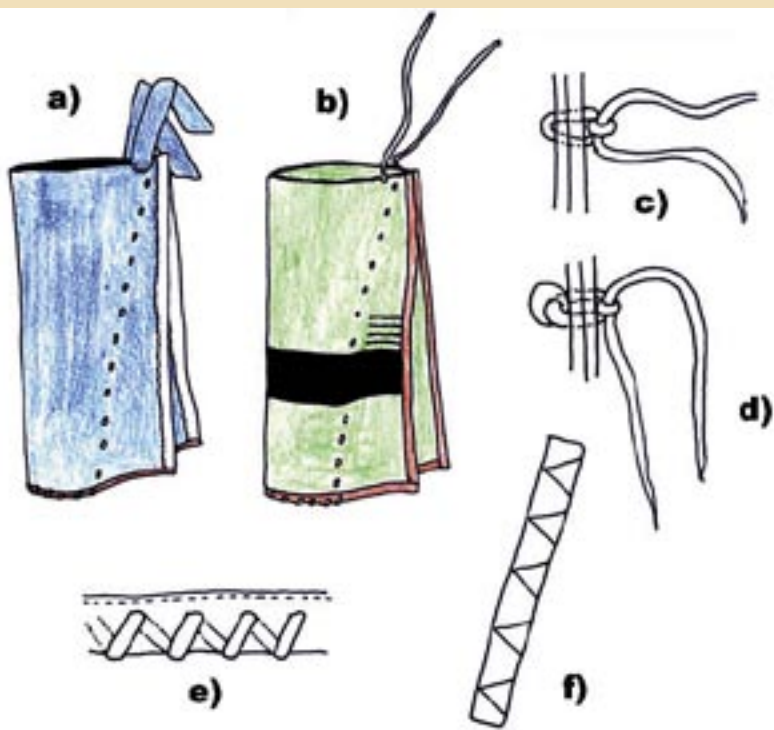
Co budete potřebovat?

Na výrobu legín můžete použít Hudson's Bay deku (ideálně modrou, zelenou nebo červenou s černým pruhem, případně duhovou) nebo deku Missouri blanket, případně modré či červené sukno s bílým, neobarveným pruhem (tzv. selvedge). Vy, kteří máte omezené prostředky, nebo pro vás není dobová autenticita zase až tak důležitá, můžete použít obyčejný flauš, nemocniční nebo jinou běžnou deku.

Typ centrálních a jižních plání

Legíny byly vystříhnuty jako obdélník z Hudson's Bay deky nebo sukna, nejčastěji modré, či červené barvy s bílým, neobarveným pruhem. Obdélník se přeložil na půl a svázal na několika místech jelenicovými řemínky tak, aby legíny dobře seděly na noze. K horní hraně legíny byl dále přišit jelenicový řemínek nebo pruh látky, pomocí kterého byla legína přivázána k opasku. Pokud byla jako materiál použita deka, byl většinou černý pruh na dece viditelný ve spodní nebo horní části legíny. V případě, že indián použil sukno s bílým neobarveným pruhem na konci, tvořil tento pruh vnější, svislou hranu legíny (tzv. plácačky).

Z látky, kterou použijete jako materiál, vystříhnete obdélník vysoký jako vzdálenost od vašeho kotníku zhruba do výšky rozkroku a široký tak, aby vám pohodlně obepnul nohu. Ideální je k nejširšímu obvodu stehna přidat tak asi 10cm navíc, na vytvoření „plácačky“. Pokud nemáte extrémně silná nebo naopak štíhlá stehna, dostanete se na nějakých zhruba 60 až 80 cm šířky jedné legíny. Vystřížený obdélník přiložte k noze a sepněte špendlíky tak, aby šev kopíroval tvar vaší nohy a zároveň tvořil přibližně přímku. Až si budete jistí, že se v legíně cítíte pohodlně, sepněte ji pomocí jelenicových řemíneků, vzdálených asi 10 cm od sebe. Pokud chcete, aby řemíkové spoje měly větší pevnost a trvanlivost, můžete řemínky provléci na přední straně legíny přes „crow“ korálek.

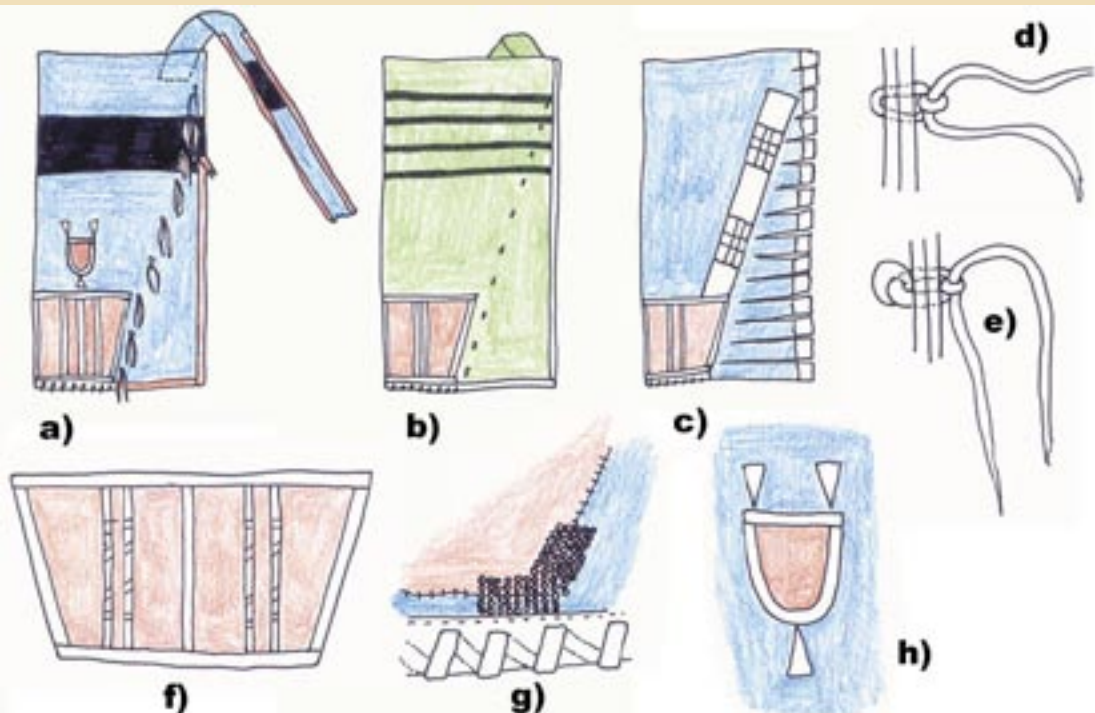
Oba typy svázání legíny jsou ilustrovány na obrázku, konkrétně se jedná o ilustrace c) a d). Konce řemíneků směřovaly většinou dozadu, viděl jsem ovšem i legíny, kde směřovaly dopředu. Na horní a vnější stranu legíny přišijte ještě kožený řemínek nebo kus látky, kterými budete přivazovat legínu k opasku od bederky. Pokud jste použili jako materiál deku, můžete si hrany legín (spodní hranu i bok plácač-

ky) obšít plátnem, sukmem, nebo kalikem kontrastující s barvou legín. Jestliže použijete sukno s bílými konci, stačí vám obšít pouze spodní hrana, bílý pruh na boku plácačky je ozdobou sám o sobě. Lemovku k legíně můžete přišít nití. Jak by měla hotová legína vypadat je vidět na obrázcích a) – legína ze „selvedge“ sukna a b) – legína z Hudson's Bay deky. Obrázek e) ilustruje detail lemu spodní hrany legíny, kdy je přední část (od sepnutí k sepnutí) zpevněna jelenicovým řemínkem, procházejícím zkrz látku i lemovkou současně. Stejným způsobem vyrobíte i druhou legínu. Nežádka byl tento typ legín zdoben korálovým pásem (většinou 5, 7 nebo 9 řad líného stehu), který kopíroval linii sešití legín jelenicovým řemínkem. Pásky mohou být delší, než u jelenicových

legín, někdy sahaly až k hornímu okraji legín. Pokud si chcete pásky na legíny vyšívat a nenapadá vás žádný vzor, doporučuji prostudovat fotografie originálů z muzejí nebo katalogů. Pásky byly vyšívány vždy na zvláštní kousek tužší jelení nebo bizoní kůže a přišity na bok legíny, těsně k bočnímu švu. Pokud budete aplikovat vyšívané pásky, můžete je přišít k legíně bavlněnou nití, indiáni to tak také dělali.

Typ severních plání

Střih i materiál je úplně stejný, jako u předchozího typu, ovšem s tím, že byla velmi často použita modrá barva látky (ale není to pravidlo), opět deka, nebo „selvedge“ sukno s bílými okraji a že jej zdobí na holeňovou část našitý lichoběžník z červeného sukna, který je navíc

olemovaný bílými semínkovými korálky. S výrobou postupujte stejně jako v předchozím případě. Z červeného sukna si vystříhnete lichoběžník tak, aby jeho zkosené hrany kopírovaly boční sepnutí legíny a aby byl vysoký asi 20-25 cm. Ten přišijte bavlněnou nití k legině. Hrany lichoběžníku olemujte bílými semínkovými korálky. Tím zakryjete švy. Další řady vyšijte svisle, jednu doprostřed lichoběžníku a po dvou nebo po třech do stran. Jako na ilustraci f). Detail místa, kde se lichoběžník setkává s lemovkou spodní hrany je vidět na ilustraci g). Na některé legíny byly ještě našity další plošky nad lichoběžník, a to tak, aby byly vidět ve předu i vzadu.

Nejčastější varianta je vidět na obrázku h). Jde opět o červené sukno ve tvaru plného „U“, obšitého bílými semínkovými korálky. Bílé „půldiamanty“ jsou opět vyšity bílými semínkovými korálky, a to přímo na látku. Jak bude taková legína vypadat hotová můžete vidět na obrázku a). V tomto případě byla použita modrá Hudson's Bay deka. Remínky spojuj směřují dopředu. Na obrázku b) je legína vyrobena ze zelené Missourské deky a obšita bílou lemovkou. Na obrázku c) bylo jako materiál použito modré „selvedge“ sukno plácačka byla rozstříhána na proužky. Nad lichoběžník byl navíc přidán pás, vyšíván semínkovými korálky, což se v některých případech dělalo. Obrázky e) a f) ilustrují opět možné metody sepnutí látky, buďto jednoduše nebo protažením přes korálek.

I když mohou být látkové legíny velmi dekorativní, zejména v kombinaci s jelenicovou košilí, nezapomínejte na to, že jakožto kus naší výstroje by měly být hlavně praktické, to znamená, že by vám měly dobře sedět na noze, neměly by vás nás nikde táhnout, tlačit, ani by neměly být příliš volné, zkrátka, měly byste se v nich dobře cítit. Indiáni byli velmi duchovní bytosti, které uměly žít v souladu s tvořivými silami vesmíru. Proto vytvořili kulturu, která nejenže žila v dokonalém souladu s přírodou a jejími silami, ale dokázala vdechnout krásu a harmonii i do většiny předmětů každodenního života. Legíny, pokud jsou pečlivě a vkusně vyrobené, se mohou stát dalším kamínkem do vaší mozaiky světa krásy a harmonie.

čerpáno z internetu
Martin Svoboda

moudra, postřehy a projevy současných i historických Irokézů

Osvobod' se od negativních vlivů. Negativní myšlenky jsou staré návyky, které hryžou kořeny duše.

Moses Shongo; Seneca

Čím déle dovolíme problému, aby existoval, tím těžší je vrátit mysl mír.

Twylah Nitsch; Seneca

Základní moudrost, známá všem medicinmanům jako tajemství věků, učí, že pochopení sebe sama je touha, že sebekázeň je klíč, sebeovládání je cesta, sebeuplatnění je cíl. Slovo obsahující toto tajemství je komunikace. Věříme, že každý příslušník jakéhokoli národa stále ještě působí jako ochránce tohoto tajemství.

Twylah Nitsch; Seneca

Podívej se na svého souseda tak, aby se rozzářil. Tvoje oči jsou zrcadlem tvé duše. Ať už si o sobě myslíš, že jsi, nebo nejsi krásný, když rozzáříš oči, jsi krásný.

Twylah Nitsch; Seneca

Nikdo by se neměl pokoušet zničit zvláštního génia, jehož mu poskytuje rasový původ. Bůh národů nedal různým rasám rozdílné schopnosti a charakteristické vlastnosti pro nic za nic. S probouzející se rasovou uvědomělostí se dnes američtí Indiáni snaží jít ještě dál a říkají: "Nejsem jenom Indián, jsem Američan pravém slova smyslu a jsem bratr celého lidstva.

Arthur C. Parker; Seneca

čerpáno z internetu
Martin Svoboda

Pokud by jste chtěli nechat otisknout nějaký váš článek.

Napište redaktorům Načasu.

šéfredaktor Martin Svoboda: martiran@seznam.cz